

lül a magyar kapitalizmusban az ezzel összefüggő szakmákban a zsidók váltak a fő, vagy ha tetszik, a döntő tényezőkké. 1890 és 1900 között az ügyvédek száma 7,2%-kal nőtt, a zsidó ügyvédeké 68,6%-kal. Az 1900-ban bejegyzett 4807 orvos közül 2321 zsidó volt, azaz 48%. A földbirtoklásban is számottevő haladást értek el, kivált ha figyelembe vesszük, hogy az egyenjogúsításig ki voltak zárva a földbirtoklásból. 1884-ben 1898 zsidó birtokost tartottak számon, akik 1,75 millió katasztrális holdat birtokoltak. Tíz évvel később számuk már 2788, és birtokuk összesen 2,62 millió katasztrális holdra rúgott.¹⁹

A zsidóság tudatában volt annak, hogy a rendszer védelmet nyújt az antiszemitizmus veszedelmével szemben. Magától értetődően a szóban forgó időszakban is adódtak antiszemita zavargások és tüntetések, de csak helyi szinten és szórványosan fordultak elő, és nem voltak sem összehangoltak, sem pedig központilag szervezettek. Egyetlen kivételről tudunk, a hírhedt tiszzaeszlári rituális gyilkossági ügyről, amely 1882–83-ban játszódott le. A perben jó néhány zsidó került a vádlottak padjára azzal a váddal, hogy egy keresztény leányt öltek meg azért, hogy véret rituális célokra használják fel. A vérvád pillanatok alatt szimpla gyilkossági ügygé fokozódott le. A védőügyvéd bátran szembeszállt a képtelen váddal, szétzúzta az állítólagos vérvádat, és a vádlottakat fölmentették. A pert heves uszítás kísérte, s ennek nyomán néhány helyen, így többek között Pozsonyban, zsidóellenes kilengésekre került sor, melyeket a kormányzat azonnal és határozottan elfojtott.

Világszerte figyelmet keltett Istóczy Győző, Verhovay Gyula, Ónody Géza és Simonyi Iván²⁰ zsidóellenes uszítása, de a Magyar Királyságon belüli hatásuk nem volt maradandó. A szervezett, de kevésbé heves antiszemitizmusnak 1895 után az újonnan alakult Katolikus Néppárt volt a mozgatója. A párt élén Zichy Nándor gróf állt, az egyház, a Habsburg-párti arisztokrácia és a nagybirtokosság támogatását élvezve. Tipikusan klerikális-konzervatív alakulat volt ez, mely a „zsidó” liberalizmussal és szocializmussal összefonódott „romboló és keresztényellenes” eszmékkel vette fel a küzdelmet.²¹

A kormány és főleg Kossuth Lajos azonnal és erélyesen fellépett az efféle zsidóellenes megnyilvánulásokkal szemben, s ez ismét csak növelte a zsidók bizalmát a magyar állam iránt. Az első világháborúig az antiszemitizmus minden komolyabb következmény nélkül maradt Magyarországon, ennek magyarázata részben a kormány jóakarató magatartásában, részben a magyar parasztság általában türelmes természetében, illetve abban rejlett, hogy politikai és társadalmi elmaradottsága ellenére is az ország gazdasága dinamikusan fejlődött. A kormány nem hagyta, hogy az antiszemitizmus elfajuljon, ám az Istóczy- meg a Simonyi-féle emberek,